

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U003357

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 12-11-2024

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ ХНУ імені В. Н. Каразіна № 0302-Зк/17 від 06.01.2025 р.

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ван Лілі ..

2. Lili Wang

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5599-942X

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Філологія

Дата захисту: 19-12-2024

Спеціальність за освітою: Російська мова

Місце роботи здобувача: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 7148

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 16.21.11.03, 16.21.47.05, 16.21.49, 16.21.51.05

Тема дисертації:

1. Національно-культурна специфіка вербалізації аксіологічного концепту в лінгвокультурі
2. National and cultural specificity of the verbalization of the axiological concept in linguistic culture

Реферат:

1. Дисертацію присвячено дослідженню концепту Лінь, що відображає свідомість носіїв російської мови і має особливе значення для розуміння російського менталітету й національного характеру. Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю виявити в змісті названого концепту універсальне й національно специфічне, а також простежити специфіку суміщення в його семантиці архаїчних і сучасних значень. Крім того, з погляду носія китайської лінгвокультури концепт Лінь не був предметом спеціального лінгвістичного вивчення. Актуальність дослідження феноменів російської лінгвокультури представником китайської культури визначається тим, що в російській і китайській мовах принципово відмінними є способи вираження концептуальних значень, оскільки китайська й російська культури ґрунтуються на неоднаковому світорозумінні, пов'язані з різними релігіями. З огляду на це осмислення змістових відмінностей концептів є особливо важливим для перекладачів російської художньої, філософської, релігійної літератури китайською мовою, а також для викладачів російської мови в китайській аудиторії. Уперше завдання концептуального аналізу досліджуваного феномена поєднуються з дидактичними завданнями викладання російської мови в

китайській аудиторії. Актуальність реконструкції стереотипних уявлень про лінь зумовлена тим, що в процесі вивчення російської мови в китайській аудиторії викладачеві доводиться одні стереотипи, які регулюють сприйняття й інтерпретацію рідного мовлення, замінювати на такі, що відображають зміст чужої культури. Мета роботи – виявити національно-культурну специфіку російського концепту Лінь у зіставленні з китайським. Матеріалом дослідження слугують 5000 контекстів із Національного корпусу російської мови, а також дані етимологічних, історичних, сучасних тлумачних словників, словників синонімів, фразеологічних словників, збірки прислів'їв та приказок В. І. Даля; текстів російських народних казок зі збірки О. М. Афанасьєва, творів російської художньої літератури (комедії Д. І. Фонвізіна «Недоросток», байок І. А. Крилова, віршів О. С. Пушкіна, творів М.В. Гоголя, роману І. О. Гончарова «Обломов», повісті Ф. М. Достоевського «Записки з підпілля», оповідань А. П. Чехова). Матеріал для зіставлення взято з історичних і сучасних тлумачних словників китайської мови, збірки китайських прислів'їв, збірки народних казок. Методологічним підґрунтям дослідження є лінгвоконцептологічний підхід, який сприяє добору як предмета вивчення максимально повного складу мовних засобів, що репрезентують концепт, опису семантики слів-репрезентантів, застосуванню когнітивної інтерпретації результатів лінгвістичного аналізу, моделюванню змісту досліджуваного концепту як ментального феномена в його національній ідентичності, визначенню місця концепту в національній концептосфері та ін. Використано такий термінологічний інструментарій: «мовна картина світу», «концепт», «поняття», «слово», «внутрішня форма», «значення», «полісемія», «цінність», «оцінка», «конотація», «стереотип», «концептуальна метафора», «концептуалізація», «когнітивні ознаки», «когнітивна інтерпретація», «асоціативно-вербальна модель» тощо. Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота виконана автором одноосібно, без співавторів. У першому розділі обґрунтовано теоретико-методологічні засади дослідження: уточнено завдання зіставної лінгвокультурології, розглянуто етноспецифіку російської та китайської національних мовних картин світу, а також роль стереотипних уявлень і концептуальної метафори у формуванні мовної картини світу; розглянуто співвідношення термінів «концепт», «слово», «поняття», «внутрішня форма» та ін. У другому розділі з'ясовано складну смислову структуру концепту Лінь: досліджено етимологію слів-репрезентантів, історичний план концепту; простежено зміни в семантиці російських слів і зіставлено їх із китайськими ієрогліфами. На базі семантичного та словотвірного аналізів слів різних частин мови виявлено когнітивні ознаки, що формують ядро концептуальних значень – понятійний, оцінний складники змісту концепту. У третьому розділі здійснено лінгвокогнітивний аналіз полісемії прикметника ленивый, реконструйовано стереотипний образ ледачої людини; виявлено стереотипні уявлення про ледачу людину, концептуалізовані в російській і китайській фразеології, здійснено лінгвокогнітивний аналіз культурних моделей російської та китайської мов. У четвертому розділі на матеріалі текстів російських народних казок, комедії Д. І. Фонвізіна «Недоросток», байок І. А. Крилова, віршів О. С. Пушкіна, творів М. В. Гоголя, роману І. О. Гончарова «Обломов», повісті Ф. М. Достоевського «Записки з підпілля», оповідань А. П. Чехова з когнітивного та лінгвокультурологічного поглядів осмислено соціальні й національні стереотипи, пов'язані з лінощами. Розглянуто також джерела російського і китайського лінгвокультурних концептів: міфологічні, релігійні, національно-традиційні уявлення; подано порівняльну характеристику російського й китайського концептів.

2. The dissertation is devoted to the study of the Laziness concept, which reflects the consciousness of Russian speakers and is of particular importance for understanding the Russian mentality and national character. Relevance of the research topic is determined by the need to identify the universal and nationally specific content of the named concept, as well as trace the specifics of the combination of archaic and modern meanings in its semantics. In addition, from the point of view of the bearer of Chinese linguistic culture, the Laziness concept was not the subject of a special linguistic study. The relevance of the study of the phenomena of Russian linguistic culture by a representative of Chinese culture is determined by the fact that the ways of expressing conceptual meanings are fundamentally different in Russian and Chinese languages, since Chinese and Russian cultures are based on different worldviews, associated with different religions. In view of this, understanding the content differences of concepts is especially important for translators of Russian literary, philosophical, and religious literature into the Chinese language, as well as for teachers of the Russian language in the Chinese audience. For

the first time, the tasks of the conceptual analysis of the studied phenomenon are combined with the didactic tasks of teaching the Russian language in the Chinese audience. The relevance of the reconstruction of stereotyped ideas about laziness is due to the fact that in the process of studying the Russian language in a Chinese audience, the teacher has to replace some stereotypes that regulate the perception and interpretation of native speech with ones that reflect the content of a foreign culture. The purpose of the work is to reveal the national and cultural specificity of the Russian Laziness concept in comparison with the Chinese one. The research material is 5000 contexts from the National Corpus of the Russian language, as well as data from etymological, historical, modern explanatory dictionaries, synonym dictionaries, phraseological dictionaries, collections of Proverbs and sayings of V. I. Dahl; texts of Russian folk tales from the collection of O. M. Afanasyev, works of Russian fiction (D. I. Fonvizin's comedy «Underachiever», I. A. Krylov's fables, poems by O. S. Pushkin, works by M. V. Gogol, novel by I. O. Goncharov «Oblomov», F. M. Dostoevsky's novellas «Notes from the Underground», short stories by A. P. Chekhov). The material for comparison is taken from historical and modern explanatory dictionaries of the Chinese language, a collection of Chinese proverbs, and a collection of folk tales. The first chapter substantiates the theoretical and methodological foundations of the research: the task of comparative linguistic and cultural studies is clarified, the ethno-specificity of the Russian and Chinese national linguistic pictures of the world is considered, as well as the role of stereotyped ideas and conceptual metaphors in the formation of the linguistic picture of the world; the relationship of the terms «concept», «word», «notion», «internal form», etc. is considered. In the second chapter, the complex semantic structure of the Laziness concept is clarified: the etymology of the representative words, the historical plan of the concept are investigated; changes in the semantics of Russian words were traced and compared with Chinese characters. On the basis of semantic and word-formation analyzes of words of different parts of the language, cognitive features that form the core of conceptual meanings – conceptual and evaluative components of the content of the concept – were revealed. In the third chapter, a linguistic-cognitive analysis of the polysemy of the adjective lazy is carried out, the stereotypical image of a lazy person is reconstructed; stereotyped ideas about a lazy person, conceptualized in Russian and Chinese phraseology, were revealed, a linguistic-cognitive analysis of cultural models of the Russian and Chinese languages was carried out. In the fourth chapter, based on the texts of Russian folk tales, D. I. Fonvizin's comedy «Underachiever», I. A. Krylov's fables, O. S. Pushkin's poems, M. V. Gogol's works, I. O. Goncharov's novel «Oblomov», F. M. Dostoevsky's novel «Notes from the Underground», A. P. Chekhov's stories from the cognitive and linguistic and cultural viewpoints, social and national stereotypes related to laziness are meaningfully understood. Sources of Russian and Chinese linguistic and cultural concepts are also considered: mythological, religious, national and traditional ideas; a comparative description of the Russian and Chinese concepts is presented.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Ван Лілі Внутрішня форма слів-репрезентантів концепту Лінь в російській мові (на тлі зіставлення з китайськими ієрогліфами). Мова: науково-теоретичний часопис з мовознавства. 2021. № 35. С. 61–68. DOI: <https://doi.org/10.18524/2307-4558.2021.35.237797> URL: <http://mova.onu.edu.ua/article/view/237797>

- Ван Лілі Концептуальна семантика прикметника ленивий і стереотипний образ лінивої людини (за даними Національного корпусу російської мови). Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія». Вип. 92. 2023. С. 64–69. DOI: <https://doi.org/10.26565/2227-1864-2023-92-09> URL: <https://periodicals.karazin.ua/philology/article/view/22145/20434>
- Ван Лілі Аксіологічний концепт ЛІНЬ як об'єкт лінгвістики та психології. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія». Вип. 94. 2024. С. 49–56. DOI:10.26565/2227-1864-2024-94-08 URL: <https://periodicals.karazin.ua/philology/article/view/23759/21616>
- Wang Lili Стереотипные представления о ленивом человеке: лингвокогнитивный анализ культурных моделей русского и китайского языков. *Studia Rossica Posnaniensia*. 2023. Vol. 48. № 1. pp. 157–166. DOI: <https://doi.org/10.14746/strp.2023.48.1.11> URL: <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/strp/article/view/38655>
- Ван Лілі Історія слів-репрезентантів концепту Лінь в російській мові (на тлі зіставлення з китайськими ієрогліфами). *Слов'янська філологія у сучасному світі: Збірник матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції (24–25 травня 2021 р.) / За ред. д. філол. н., проф. Войцевої О. А., Яковлевої О. В.* Одеса: Вид-во Одеський національний університет, 2021. С. 48–51.
- Ван Лілі Стереотипи поведінки лінивої людини: порівняльний аналіз російської та китайської фразеології. *Китайська цивілізація: традиції та сучасність: матеріали міжнародної наукової конференції, 24 листопада 2021 р.* Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 306–310.

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0124U002224

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Чернцова Олена Вадимівна

2. Olena Cherntsova

Кваліфікація: д. філол. н., доцент, 10.02.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1579-7070

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Радчук Ольга Вячеславівна
2. Olga Radchuk

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0343-6796

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, буд. 29, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Космеда Тетяна Анатоліївна
2. Tetiana Kosmeda

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8912-2888

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Донецький національний університет імені Василя Стуса

Код за ЄДРПОУ: 02070803

Місцезнаходження: вул. 600-річчя, буд. 21, Вінниця, Вінницький р-н., 21021, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бобро Марія Павлівна
2. Mariia Bobro

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4086-4607

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шевченко Ірина Семенівна

2. Iryna Shevchenko

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2552-5623

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Чекарева Євгенія Сергіївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Чекарева Євгенія Сергіївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Шевченко Андрій Олександрович

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна